“የብዙ ሚሊዮን እንስሳትን ሕይወት ያተረፉት”

ዶ/ር አበራ ሞላ የግዕዝ ፊደል ባለውለታ

ባለውለታ

የዛሬ 20 ዓመት ገደማ ነው፡፡ በወቅቱ ሐገሪቱን የሚያስተዳድረው ወታደራዊው የደርግ መንግሥት ነበር፡፡ ደርግ ከሚከተለው ርዕዮተ ዓለም የተነሳ ለአሜሪካን ጀርባውን የሰጠ ቢሆንም መኖሪያቸውን በቋሚነት በአሜሪካዋ ኮሎራዶ ካደረጉት አበራ ሞላ የተላከውን የፓተንትን መብት ጥየቃ ግን እንዲሁ ሊገፋው አልፈለገም፡፡

ከታዋቂው ሳይንቲስት፣ የሕክምና ሙያተኛ፣ ስመጥር ጸሐፊ የቀረበለትን ጥያቄ በጥንቃቄ የመረመረው የኢትዮጵያ ሳይንስና ቴክኖሎጂ ኮሚሽን ለምሁሩ ቀጥተኛ ጥያቄ ምላሹን በሚከተለው መልኩ ነበር የሰጠው “...ቀደም ሲል በተደጋጋሚ በስልክ በተገለጸልዎ መሠረት የሥራዎን ውጤት በኢትዮጵያ ገበያ ማቅረብ ይችላሉ፡፡ የፓተንት መብትዎን ማስጠበቅ በተመለከተ ግን ኮሚሽኑ ለፓተንት መብት ጥበቃ ያረቀቀው ህግ ለመንግስት ቀርቦ ውሳኔውን በመጠበቅ ላይ የሚገኝ ስለሆነ ሕጉ እንደፀደቀ ጥያቄው የሚታይ ይሆናል... በስራው ሂደት የኮሚሽኑ ድጋፍ የሚያስፈልግ ከሆነም ድጋፋችን እንደማይለይዎ እናረጋግጣለን፡፡”

የማይነበብ ፊርማ፣ “ኢትዮጵያ ትቅደም” የሚለው መፈክርና የኮሚሽኑ ስም ከተቋሙ ክብ ማህተም ጋር ከላይ በአጭሩ የቀረበው ደብዳቤ አካል ሲሆኑ ይህ ደብዳቤ በቀጥታ የተላከላቸው የዚህ ዕትም ቅኝታችን መነሻና መድረሻ ለሆኑት ዶ/ር አበራ ሞላ ነበር፡፡

“አበራ ሞላ ማነው?”

ዶ/ር አበራ ሞላ በአሜሪካ ኮሎራዶ ውስጥ መኖር ከጀመረ 33 ዓመት አልፈውታል፡፡ ይህን ያህል ዘመን ውጪ ይኑር እንጂ የዶክትሬት ዲግሪውን ካገኘበት የሕክምና ዘርፍ ጎን ለጎን የሀገራችን የግዕዝ ፊደልን ለመጀመሪያ ጊዜ በልዩ ሁኔታ በማዘጋጀት የዘመናችን ድንቅ የቴክኖሎጂ ውጤት በሆነው የኮምፒውተር ግኝት ሃገራችን ያለ ስጋት ተጠቃሚ የምትሆንበትን መንገድ በጊዜ በማግኘት ፋና ወጊ ለመሆን ችሏል፡፡

ባለትዳርና የሶስት ልጅ አባት ሲሆን ልጆቹ በሙሉ ኢንጂነሮች ናቸው፡፡ በስጋ ከወለዳቸው ልጆቹ በተጨማሪም ከብዙ ዓመት ልፋቱና የምርምር ሥራው የተገኙና ልዩ አድናቆትን ያስገኙለት የፈጠራ ፍሬዎቹ ግን በርካታ ናቸው፡፡

በወጣትነት ዘመኑ ኢትዮጵያ ውስጥ ሳለ የከፍተኛ ትምህርቱን ያጠናቀቀው በእንስሳት ሕክምና ነበር፡፡ ጥቂት አመታትን ከሰራ በኋላም የውጭ ሃገር የትምህርት

> ...የኔ ግኝት ዋጋ ያሳጣቸው ሰዎች ትክክለኛው አፃፃፍ መጥቷል ብለው የኔኑ ከመከተል ይልቅ የቅጥጥሉን አሰራር በነፃ ለዩኒ ኮድ በመስጠት ችግር ፈጥረውብኛል...

ዕድል አግኝቶ ወደ አሜሪካን አቀና፡፡ የላቀ ዕውቀትን ይገበይ ዘንድ በሯን ከፍታ የተቀበለችው የኮሎራዶ ስቴት ዩኒቨርሲቲ ነበረች፡፡ ዛሬ የብዙ ሚሊዮን እንስሳት ሕይወት በመታደጉ፣ ለመጀመሪያ ጊዜ የግዕዝ ፊደላትን በኮምፒዩተር አማካኝነት በዘመናዊ መልኩ በጥቅም ላይ በማዋሉ፣ በየዓመቱ የተለያዩ ክብሮችን በማግኘቱ፤ በፈጠራ ባለቤትነቱና በተለያዩ ርዕስ ጉዳዮች ላይ በሚያቀርባቸው በሳል ጽሁፎች በስፋት ይታወቃል-ዶ/ር አበራ፡፡

ሕይወት በኮሎራዶ

ከኮሎራዶ ስቴት ዩኒቨርሲቲ የተመረቀው ወጣቱ አበራ የከፍተኛ ትምህርቱን አጠናቆ ለዲግሪ ማሟያ ምርምር ሲሰራ የእንስሳት በሽታ መከላከል አቅም መዳከምን ለሚያስከትለው ችግር መፍትሔ አግኝቶ በየዓመቱ ይጠፋ የነበረውን የብዙ ሚሊዮን እንስሳትን ሕይወት ለማትረፍ ችሏል፡፡

በዩኤስ አሜሪካ 436/34 ና 87 እንዲሁም በዓለም አቀፍ ደረጃ G01N 33/68 & 033/50 በመሳሰሉ የፓተንት ክፍለ መዛግብት ውስጥ በጉልህ በተመለከተ መረጃ በየዓመቱ በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ የእንስሳት ሕይወት የታደገበት ፈጠራው (Immunoglobulin Level in animal body fluids) በሚል መነሻ ሀሳብ በስፋት ባደረገው ምርምር የተገኘ ሲሆን፣ የፈጠራ ግኝቱም በስሙ ተመዝግቦለታል፡፡

በአሁኑ ወቅት ኑሯቸውን ባደረጉበት አሜሪካ ሆነ በዓለም አቀፍ ደረጃ የፈጠራ ባለቤትነታቸው የተረጋገጠበት ምርምር በቀጥታ ከከፍተኛ ትምህርታቸው ጋር የተያያዘ ሲሆን፣ እንስሳት እንደሰው ልጅ ሁሉ በሕይወት ለመቆየት በሽታንና ሕመምን የሚዋጋው የተፈጥሮ ስጦታ “Immunoglobulin “ሁኔታ ሊኖራቸው የሚገባ ሲሆን፣ ይሕንኑ ተፈጥሮአዊ በሽታ የመከላከያ መንገድ ካጡ ግን ለሞት የመዳረጋቸው ዕድል በጣም ሰፊ ነው፡፡ ዶ/ር አበራም እንግዲህ ይህንኑ በጣም ለምርምር አስቸጋሪ የሆነን ዘርፍ መርጠው ነው ከፍ ያለን አድናቆት ያስገኘላቸውን ግኝት በስማቸው ማስመዝገብ የቻሉት፡፡ እዚህ ደረጃ ደርሶ ውጤታቸው ከማማሩ በፊት ግን እጅግ በርካታን የጥራት(Qualitative) እንዲሁም የመጠን (Quantitative) ሙከራ Test) አከናውነዋል፡፡

“The father of Ethiopic”

ረጅም ዕድሜ ያለው የግዕዝ ወይም የኢትዮፒክ ፊደል እንደላቲኑ እያንዳንዱ ፊደል እራሱን የቻለ እንጂ ከሚቀጣጠሉ ቁራጮች የሚሰራ አይደለም፡፡ ለአፍታ አንባብያን በምናባችሁ በታይፕራይተር እና የሮዝ ጽሑፎች በሚቀርቡበት በዚህ የኮምፒዩተር የግዕዝ ፊደላት ጽሁፍ ያለውን ልዩነት ትስሉት ዘንድ ጋበዝናችሁ፡፡

በትክክል የኮምፒዩተሩንና የታይፕራይቱን አጻጻፍ ዘዴ መሳል ከቻላችሁ ልዩነቱ በግልጽ የሚታይ ነው፡፡ በታይፕራይተር የሚጻፉት የአማርኛ ፊደላት ወረቀት ላይ የሚሰሩት ከሚቀጣጠሉ ቆብ፣ ጫማ፣ ቀለበት፣ ጭረትና መሰል አላስፈላጊ መቀጣጠያዎችን በማከል ነበር፡፡ ይህ የሆነበት ዋንኛው ምክንያት የታይፕራይተር የፊደል መጻፊያ መርገጫ ቁልፎች ለሁሉም የአማርኛ ፊደላት ስለማይበቃ ነው፡፡

የተፈጠረውን ክፍተት ለመሙላት በማሰብም ስናነበው እምብዛም አይ ታወቀንም እንጂ በታይፕራይተር አንድን የአማርኛ ፊደል ለመጻፍ ሶስት ቁልፎችን በመጫን የተለያዩ ቅጥያዎችን ማኖሩ የተለመደ ነበር፡፡ ይሁንና እንዲህ ዓይነቱ አጻጻፍ እጅግ ኋላቀርና በተለይ ከፈጣኑ ማሽን ኮምፒዩተር ጋር እኩል ለመብረር ቀርቶ ተወዳዳሪ ለመሆን እንኳ የሚያስችል አልነበረም፡፡

በእንስሳት ሕክምና ትምህርታቸው፤ የተለያዩ ክትባቶችን በጥቅም ላይ በማዋል የላቀ ዕውቀታቸው በስፋት የሚታወቁት ዶ/ር አበራ ሩቅ ሃገር ቢሆኑም የሃገራቸው የፊደል አጻጻፍ ከተለምዷዊው ስርዓት የማውጣቱን ጉዳይ ቀን ከሌት ሳያሳስባቸው ቀርቶ አያውቅም፡፡

ትምህርታቸው ፍጹም ከኮምፒዩተር ጋር የተያያዘ ባይሆንም ገና በአፍላነት ዘመናቸው አሜሪካ ውስጥ ሳሉ የተመለከቱት ኮሚፒዩተር በቀጣይነት ለሁሉም መስክ የሚኖረው ጠቀሜታ እጅግ በጣም ልዩ ስለመሆኑ እርግጠኛ ነበሩ፡፡ በመሆኑም ገና ኮምፒዩተር በአሜሪካ ውስጥ በስፋት ከመሰራጨቱ አስቀድሞ የሃገራችን ፊደል በዚህ አስደናቂ የሰው ልጆች የፈጠራ ውጤት ውስጥ በምን አይነት መልኩ ጥቅም ላይ መዋል እንደሚገባው በውስጣቸው ያሉትን ሀሳቦች ማውጣት ማውረድ፤መደመር መቀነስ ጀመሩ፡፡

የእንግሊዝኛ ፊደላት 26 ቢሆኑም የአማርኛ ፊደላት ከነዝርዝራቸው ግን በጥቂቱ ከ250 በላይ ናቸው፡፡ ታዲያ እነዚህ ከፍ ያለ ብዛት ያላቸውን ፊደላት ሁሉም ራሳቸውን ችለው በኮምፒዩተር ኪቦርድ አማካይነት ለመጻፍ ፈተናው ከባድ ነበር፡፡ ይሁን እንጂ ዓመታትን ከፈጀ ጥረት በኋላ ዶ/ር አበራ የፊደል አጻጻፋችንን ለመጀመሪያ ጊዜ “ኮምፒዩተራይዝድ” በማድረግ በግዕዝ ወይም የኢትዮፒክ አጻጻፍ ዘዴ አዲስ አብዮትን በማካሄድ “The father of Ethiopic” የሚለውን ስያሜ አስገኝቶላቸዋል፡፡

“ሀሁ በኮምፒዩተር”

ኢትዮጵያ በአፍሪካ ቀደምት የሚያደርጋት ዳር ድንበርዋን አስከብራ በመኖር በባርነት ለተንገላቱ አፍሪካውያን “የነጻነት ተምሳሌት” በመሆኗ ብቻ አይደለም፡፡ ሃገራችን ከአህጉራችን አፍሪካ ሃገራት በተለየ ለዓለም ካበረከተቻቸው የሚያኮሩ ቅርሶችዋ መካከል የግዕዝ ፊደሎቿና የአጻጻፍ ዘዴዎችዋ ዋነኞቹ ናቸው፡፡

በዚህ ጽሁፍ ግዕዝ ስንል በአሁኑ ወቅት በስፋት በቤተክርስቲያን ውስጥ በጥቅም ላይ እየዋለ የሚገኘውን ቋንቋ ማለታችን ሳይሆን የአማርኛ ቋንቋን ለመጻፍ የምንጠቀምባቸውን ፊደላት በሙሉ ለማውሳት ነው፡፡ ከታሪክ ለመረዳት እንደሚቻለው በራሳችን ፊደላት አሃዝና የጽሑፍ ምልክቶች ለብዙ ሺህ ዓመታት ስንጠቀም ቆይተናል፡፡

እንደዘመኑ መራቀቅም ከብዙ መቶ ዓመታት አንስቶ ስንጠቀምበት ከነበረው ብራና ፍቆ ቀለም በጥብጦ ከመጻፍ ልማዳችን አንስቶ እንደሁኔታውና አስፈላጊነቱ መጠን ወሳኝ ማሻሻያዎችን በማድረግ በማተሚያ መሳሪያዎችና በጽሕፈት መኪናዎች በመጠቀም ከእጅ ጽሁፍ ወደ ማሽን ጽሁፍ ተሸጋግረናል፡፡

ዓለማችን በከፍተኛ ፍጥነት እያደገ በሚገኘው ሳይንስና ቴክኖሎጂ እየተለወጠች እንደመምጣቷ መጠን የታይፕራይተር ዘመን አልፎ ፊደላትን በኮምፒዩተር መተየብ የተጀመረበት “የሀሁ በኮምፒዩተር” ዘመን እውን ከሆነ ሶስት አስርተ ዓመታት ተቆጥረዋል፡፡

የኮምፒዩተርን ግኝት ተከትሎም በዓለም ላይ የሚገኙ ሀገራት ቋንቋዎች ወደዚሁ ዘመነኛ ማሽን ሽግግር አድርገው የጨረሱ ሲሆን፣ በተለይ ባለፉት ዓመታት ከሞላ ጎደል የሁሉም ሐገሮች የጽሁፍና የሥራ መሳሪያዎች ኮምፒዩተሮች ሆነዋል፡፡

የፊደል ገበያ ሽግግር

በሃገራችን ኮምፒዩተር እንዲህ እንዳሁኑ በስፋት በጥቅም ላይ ከመዋሉ በፊት በእንግሊዝኛ የፊደል ገበታ ላይ የተመሰረተው የጽሁፍ መኪና(Ethiopian Type Writer) በስፋት በጥቅም ላይ ውሎ ነበር፡፡ ኮምፒዩተር ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ ሃገራችን በገባበት ዘመንም ቀደም ብለን ለማየት የሞከርነውና በመጠኑ ኋላቀር የሆነው የቅጥጥሎሽ የአጻጻፍ ዘዴን መጠቀም ግድ ብሎ ነበር፡፡

ቀደም ያሉት የቅጥልጥሎሾች የጽሕፈት መኪና (ታይፕራይተር) ፊደላት አጻጻፍ ከእጅ ጽሁፍ ቢያድነንም በሚገባ ያልተሟላ፣ ያልተስተካከለና በፍጥነት ለመተየብ አስቸጋሪ ከመሆኑም ሌላ የጥንቱም የብራና ላይ ጽሁፍ ሆነ በማተሚያ ቤቶች ፊደሎቻችን ፈጽሞ በመቀጣጠል የሚቀርቡ አልነበሩም፡፡ ለምሳሌ “ላ” በታይፕራይተር እንደሚጻፈው ቀኝ እግሩ ላይ በተቀጥላ ግንድ የሚሠራ ያልተለመደ ፊደል ሳይሆን ራሱን የቻለ ግራ እግሩ ያጠረ ሙሉ ፊደል ነው፡፡ በሌላም በኩል ትክክለኛዎቹ የግዕዝ “ለ” እና “ላ” ፊደላት የቀኝ እግሮች ርዝመት እኩል ናቸው፡፡

የእንግሊዘኛ የፊደል ገበታን እንዳለ ሳይነካኩ በቀላሉ የአማርኛ ፊደላትን እንዲጽፍ ማድረግና ይህንኑ ቴክኖሎጂ ወደ ኮምፒዩተር ማሸጋገር የሚደንቅ ግሩም ሥራ ነው፡፡ በተለይ ሽግግር በራሱ አስቸጋሪ በሆነበት ወቅት በመኪና ጽሕፈት ዘመን የነበረውን ስህተት ሙሉ

በሙሉ አርሞ ለኮምፒዩተር አመቺ የሆነን ሐሳብ ማፍለቅ በጣም አዳጋች ቢሆንም ዶ/ር አበራ ግን ይህንን ትጋት የሚጠይቅ ሥራ በብቃት ለመወጣት ችለዋል።

በኮምፒዩተር ለጻፍና ሊታተም የሚችለውን የግዕዝ ፊደል ሳይቀጣጠል ለማቅረብ በመቻላቸው ፈር ቀዳጅ (Break Through) ዘዴን ለመፍጠር ችለዋል። በዚህ የተነሳም ከዚህ በፊት ሲደረግ እንደነበረው ፊደሎቻችን ለቴክኖሎጂው እንዲያመቹ ከመቀጣጠልና ከመቀናነስ ይልቅ ቴክኖሎጂው የፊደሎቻችንና የእኛን ፍላጎቶች እንዲያሟላ በማድረግም በታሪክ የላቀ ክብርን የሚያስቸራቸውን ተግባር ፈጽመዋል።

የቁልፎቹ ብዛት

ታይፕራይተር ዋነኛ የመጻፊያ መንገድ በሆነበት ወቅት አንድ ፊደልን ለመጻፍ ተያቢው የሚጫናቸው ቁልፎች ብዛት እንደሁኔታው እስከ አራት የሚደርስበት አጋጣሚ ነበር። ነገር ግን ዶ/ር አበራ አዲሱን የአማርኛ ቋንቋ ፊደላት መፃፊያ ዘዴን ከፈጠሩ በኋላ ግን አንድን ፊደል ቢበዛ ሁለት ቁልፎችን በመጫን ብቻ ለመፃፍ ተችሏል።

የአዲሱ የአማርኛ የኮምፒዩተር ትየባ ዘዴን ወስደን "ዊ" ፊደልን መፃፍ ብንሻ የምንጫነው ቁልፎች "W" እና "I" የተሰኙትን የእንግሊዝኛ ፊደላት ብቻ ይሆናል። የሚታተመው ፊደል ራሱን የቻለ "ዊ" እንጂ እንደ ታይፕራይተር አፃፃፍ ዘዴ "ዋ" ን ፅፎ ሰረዝ (-) በመቀጠል አይደለም። ይህ ቀልጣፋና ቀላል የአፃፃፍ ዘዴም የተለያዩ የኮምፒዩተር ቴክኖሎጂዎችን በአቋራጭ ለግዕዝ አጻጻፍና ለኢትዮጵያ አሠራር ማውረስ እንድንችል ረድቷል።

ዶ/ር አበራ ያዘጋጁት ይኸ የኮምፒዩተር የአፃፃፍ ዘዴ (የኮምፒዩተር ህትመት ዘዴ ሞዴት (Mod Eth) በመባል በታወቀው የኢትዮጵያ ቃላት ማተሚያ (publisher) በኮምፒዩተር ነክ ምርቱ ግዙፉ አይ ቢ ኤምና ተመሳሳይ ኮምፒዩተሮች ተዘጋጅቶ ብዙ ሰዎች በአማርኛ፣ ትግርኛ፣ ኦሮምኛና ጉራጊኛ ፊደላትን በመጠቀም በሥራ ላይ አውለውታል።

በብሔራዊ ቋንቋነት እየተጠቀምንበት ካለው አማርኛ በተጨማሪ የሌሎች ብሔረሰቦችን ቋንቋዎች ጭምር ሙሉ በሙሉ ለማስተናገድ እንዲችል ሆኖ የተዘጋጀው ይህ የኮምፒዩተር የአፃፃፍ ዘዴ ሌላኛው ሙሉ እና የላቀ ግምት የሚያሰጠው መሠረታዊ የልዩነት ባሕሪው ነው።

…በየዓመቱ የብዙ ሚሊዮን እንስሳት ሕይወትን ለማዳን ከቻለው አስገራሚ ግኝታቸው ባሻገር ለበርካታ ዓመታት የተለያዩና አዳዲስ የበሽታ መከላከያ ክትባቶችን ሠርተዋል። በአሁኑ ወቅትም ከኮምፒዩተር ምርምራቸው ጐን ለጐንም በአሜሪካ የእርሻ ሚኒስቴር ውስጥ በሽታዎች ከእንስሳት ወደ ሰዎች እንዳይተላለፉ ለማድረግ የሚቻልበትን መንገድ በማጥናት ላይ ይገኛሉ…

ተጨማሪ ገቢ

በከፍተኛ የትምህርት ዓለም ቆይታቸው ባገኙት የዶክትሬት ዲግሪ ከራሳቸው አልፎ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎችን ደስታ ለመግዛት ችለዋል። በተለይ ከዋንኛው የምርምር አካሄዳቸው ከእንስሳት የበሽታ መከላከል አቅም ጋር በተያያዘ ይሁን እንጂ ከዋነኛው የትምህርት ዘርፋቸው ወጣ በማለት ዶ/ር አበራ ሌሎችንም የትምህርት ዘርፎች በትጋት በመመርመር እናት ሃገራቸውንና ወገናቸውን በሙሉ በመርዳት ላይ የሚገኙበት መንገድ ብዙ ተጨማሪ መንገድን እንዲጓዙና ቀላል የማይባል ውድ ጊዜያቸውን ይሰዉለት ዘንድ የሚጠይቅ ነበር።

"ፈተናው አይቀርም!"

ዶ/ር አበራ ሞላ ይህንን ብዙ ምሥጋና ያስቸራቸውን ግኝት በተግባር ላይ ለማዋል በሚንቀሳቀሱበት ወቅት የቀኝ እጅ ያህል ረዳታቸው የነበረው ብሩክ የተባለው ልጃቸው ነው። ከዚህ በተቃራኒው ግን በርካታ ፈተናዎችን ማሳለፍ ነበረባቸው።

"እኔ ግዕዝ በኮምፒዩተር እንዲሰራ ስሞክር ቀደም ብዬ ማውጣት የምችለውን የአማርኛ የመኪና መፃፊያውን (ታይፕ ራይተርን) አካሄድ ማለትም ጭረትና ቀለበት የመሳሰሉትን በመጨመር የሚከተለው የቅጥልጥሉ የአማርኛ የመኪና መፃፊያ ሳይሆን እያንዳንዱ ፊደል ራሱን የቻለና ትክክለኛውና በእጅ የምንፅፈው ወይም ማተሚያ ቤቶች የሚጠቀሙበትን የግዕዝ ፊደል ነው… ነገር ግን የኔ ግኝት ዋጋ ያሳጣቸው ሰዎች ትክክለኛው አፃፃፍ መጥፏል ብለው የኔን ከመከተል ይልቅ የቅጥጥሉን አሰራር በነፃ ለዩኒ ኮድ በመስጠት ችግር ፈጥረውብኛል"ብለዋል።

ዩኒ ኮድ የዓለም ፊደላት ድርጅት የሆነና የእያንዳንዱን ሐገራት ቋንቋዎች በመሰብሰብ ፊደላቱ በኮምፒዩተር የሚቀ መጡበትን ዓይነተኛ መንገድ የሚ ያመቻች ነው።

ካለን ቦታ አንፃር የዶ/ር አበራን ሌሎች በርካታ ፈተናዎችንና እንቅፋቶች መጠቀምና በዝርዝር መመልከት አልቻልንም። ይሁን እንጂ ከቅንነት ጉድለትም ይሁን ባለማወቅ በራሳቸው ሐሳብ ውስጥ ጠቃሚ ያልሆነን ነገር ማስገባት በቻሉ ሰዎች የተነሳ ዛሬ የሃገራችን የግዕዝ ፊደላት በአንድ ቦታ መቅረብ ሲገባቸው ግዕዝ፣ ተጨማሪ ግዕዝና ተራዛሚ ግዕዝ (Ethiopic, Supplemental Ethiopic, Extended Ethiopic) በሚል የፈጠሩ ስም ተሰጥቷቸው ተበታትነው መቅረብ ዕጣ ፈንታቸው ሊሆን በቅቷል።

ፊደልና አበራ

በሕክምና ሙያ ተሠማርተውና ሶስተኛ ዲግሪያቸውን በዚሁ ዘርፍ ለመያዝ በቅተው ሳለ ወደ ኮምፒዩተር የፊደላት ፅሑፍ ምርምር እንዴት እንደገቡ ሲመልሱ፣ "ፊደላችንን ከልጅነቴ አንስቼ እወደዋለሁ። አድጌ የታይፕ መፃፊያ ላይ የሚታዩት ፊደላትን ሳይ ግን ፊደሉ በመበጣጠሱና በመበላሸቱ ቅሬታ ነበረብኝ… ስለኮምፒዩተር በሚገባ ካጠናሁ በኋላ በ1980 ለመጀመሪያ ጊዜ የግዕዝ በኮምፒዩተር የመፃፊያ ዘዴን ይገፃ ብቅ ለማለት ችዬአለሁ።" በማለት ባጭሩ ከፊደል ጋር ያላቸውን ትሥሥር ለማስረዳት ሞክረዋል።

ዶ/ር አበራ በጊዜ በሰሩት የአማርኛ የኮምፒዩተር የአፃፃፍ ዘዴ የተነሳም ወደ ኮምፒዩተሩ ይገባ የነበረው የታይፕራይተሩ አማርኛ ያልሆነው የቅጥልጥል ፊደል ነበር። ይሁን እንጂ በእርሳቸው ጥናት የተነሳ ነው የግዕዝ ፊደል ተብሎ ወደ ኮምፒዩተር የዓለም ፊደላት መደብ ውስጥ የገባውና ትክክለኛው የአማርኛ የፊደል አፃፃፍ ለመሆን የቻለው።

ፍሊጋው አያልቅም

በአንድ ወቅት መላውን ዓለም አስጨንቆ ስለነበረው "ኤቪያን ፍሉ" (የወፍ ጉንፋን) ስፊ ሳይንሳዊ ትንተናን በተለያዩ መንገዶች ያቀረቡ ሲሆን፣ በተለይ በሽታውን ለመቆጣጠር ከ150 ሚሊዮን ዶሮዎች በላይ በተፈጁበት የወፍ ጉንፋን ዙሪያም ከሃገራችን ጋር በተያያዘ የበኩላቸውን ተወ ጥተዋል።

በየዓመቱ የብዙ ሚሊዮን እንስሳት ሕይወትን ለማዳን ከቻለው አስገራሚ ግኝታቸው ባሻገር ለበርካታ ዓመታት የተለያዩና አዳዲስ የበሽታ መከላከያ ክትባቶችን ሠርተዋል። በአሁኑ ወቅትም ከኮምፒዩተር ምርምራቸው ጐን ለጐንም በአሜሪካ የእርሻ ሚኒስቴር ውስጥ በሽታዎች ከእንስሳት ወደ ሰዎች እንዳይተላለፉ ለማድረግ የሚቻልበትን መንገድ በማጥናት ላይ ይገ ኛሉ።

ዶ/ር አበራ በኢትዮጵያ ዘመን ቀመር ዙሪያ ሰፊ ጥናትን በማድረግ ላይ ሲሆኑ፣ ወደ 200 የሚደርሱ ኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ የአትክልት ዘሮችን ባሕላዊ ስማቸውን አዲስ ከተሰጣቸው የሳይንስ ስያሜ ጋር በማዛመድ በኢንተርኔት (የዓለም መረጃ መረብ) ላይ አቅርበዋል። ይሄን ሁሉ ብለን የእርሳቸውን ሁለገብ የጥናት መስኮች የዳሰስን አይመስለንም። ነገር ግን የዶ/ር አበራ ሞላ ፍሊጋ የሚያልቅ ባለመሆኑ ተመልሰን በሌላ ሥራቸው ዳግም እንቃኛቸው ይሆናል። ■

የያኔው ተማሪ የዛሬው ሳይንቲስት አበራ ሞላ እ.ኤ.አ በ1964 ለንጉሡ ነገስቱ እና እንግዳቻቸው ስለ እንስሳት አካላዊ አወቃቀር አናቶሚ ገለፃ ሲያደርጉ